

به نام آفرینشگر نوآور نگارگر

زرند و خرقان

(استان مرکزی)

از کتیبہ نگاری تا وب نگاری:

هفت دفتر:

تاریخ، جغرافیا، زندگی، اجتماعی، فرهنگ عمومی، گویش، مسایل اداری، رجال شناسی

تر

محمدعلی چراغی

سرشناسه : چراغی، محمدعلی، ۱۳۳۰ -

عنوان و نام پدیدآور : زرد و خرقان (استان مرکزی)؛ از کتیبه‌نگاری تا وب‌نگاری هفت دفتر: تاریخ، ... / اثر محمدعلی چراغی.

مشخصات نشر : تهران: نشر حوت، ۱۳۹۵.

مشخصات ظاهری : ۶۳ ص؛ مصور

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۹۶۷۳۹-۰۲ ۵۹۰۰۰۰ ریال

وضعیت فهرست‌نویسی : ف

یادداشت : واژه‌نامه.

موضوع : زرنده

موضوع : Zaranj, Jiyeh (Iran)

موضوع : زرنده -- آداب و رسوم و زندگی اجتماعی

موضوع : Zaranj life and customs -- (Iran)

موضوع : خرقان

موضوع : (Kharaqān)Iran

شناسه افزوده : موسسه ادب پژوهی شیعی

رده بندی کنگره : DSR ۲۰۹۱/۸۳۷:۴ ۱۳۹۵

رده بندی دیویی : ۱۳/۹۵۵

شماره کتابشناسی ملی : ۲۳۶۲۱۶۹

زرد و خرقان (استان مرکزی)؛ از کتیبه‌نگاری تا وب‌نگاری:

محمدعلی چراغی

مقدمه: دکتر عباسعلی وفايي

ناشر: نشر حوت

نویسه‌نگاری: فاطمه (ویدا) رنجبر، محمدعلی چراغی

ویرایش فنی: اعظم نوری نیا

صفحه آرا: مریم فرزاد، مهدیه سادات دادخواه حقیقی

ناظر فنی و مشاور: دکتر رضا بیات با همکاری موسسه ادب پژوهی شیعی

چاپ نخست: ۱۳۹۵

شمارگان: ۲۰۰۰ نسخه

لیتوگرافی: صیام قم - ۹۱۲۴۵۱۴۸۰۰

چاپ: چاپخانه بوستان کتاب، قم ۵-۳۶۶۶۱۱۱۴-۲۵

بخش: کانون تبلیغات ترسیم (مامونیه)، کتابفروشی و نوشت افزار ایران (مامونیه)

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۹۶۷۳۹-۰۲

زرنند و خرقان

(۱) بخش زرنند

دفتر یکم: زمین نگاری (جغرافیا)

دفتر دوم: نگاری تاریخ، پیشینه و آثار تاریخی

دفتر سوم: فرهنگ عمومی (آداب و رسوم، آیین ها، باورها، اعتقادات ...)

دفتر چهارم: گویش

دفتر پنجم: اقتصاد و زندگی اجتماعی

دفتر ششم: اداری سیاسی

دفتر هفتم: رجال شناسی: ناموران، دانشوران، دانش‌آموختگان، مدیران، صاحبان حرفه و هنر و مهارت

(۲) خرقان (خورآیان)

دفتر یکم: زمین نگاری (جغرافیا)

دفتر دوم: گاه نگاری (تاریخ، پیشینه و آثار تاریخی)

دفتر سوم: فرهنگ عمومی (آداب و رسوم، آیین ها، باورها و اعتقادات ...)

دفتر چهارم: گویش

دفتر پنجم: اقتصاد و زندگی اجتماعی

دفتر ششم: اداری سیاسی

دفتر هفتم: رجال شناسی: ناموران، دانشوران، دانش‌آموختگان، مدیران، صاحبان حرفه و هنر و مهارت

مقدمه استاد دکتر عباسعلی وفايي

اديب، پژوهشگر، شاعر و استاد زبان و ادبيات فارسي و عربي
عضو هيأت علمي دانشگاه علامه طباطبايي

در ميان موانع فاعلت و اوان جامعه انساني، موضوع فرهنگ، اهميت ويژه و بنياديني دارد. بسياري برآنند كه زيربناي رشد و توسعه اجتماع بشري، وابسته به فرهنگ و نوع نگرش آن‌ها و اين مقوله بسيار مهم است. مطالعه در اين حوزه، نشان مي‌دهد كه انسان‌هاي كمال‌طلب و ترقی‌خواه و آرمان‌گرا و در سطحي وسيع‌تر جوامع كمال‌جو، نگاه كلان و متفاوت‌تري به ديگران دارند. هر جامعه‌اي كه رشد يافتگي خود را به رخ كشيده، بايد به پايه‌هاي نظري و فرهنگي آن‌ها توجه كرد؛ البته چگونه در مسير رشد و تعالي قدم نهاده‌اند و با برنامه‌اي عقلائي، اين مسير را طي كرده‌اند. به همين دليل، موانع فرهنگ، امروزه در مطالعات جامعه‌شناسي و حتي فلسفي، از اهميت فراواني برخوردار است و مكاتب مخايفي، اين موضوع پرداخته‌اند و انديشمندان فراواني، در تعريف چيستي و دانه شمول آن، داد سخن داده‌اند.

بررسي اگر بخواهيم برتري فردي به فرد ديگر به جملاتي به جامعه ديگر را بسنجيم و شاخصي در ميان نهميم تا ابزار سنجش ما باشد، آن فرهنگ است؛ زيرا، با فرهنگ، فرهنگي سخن و تعالي‌جو و كمال‌طلب و برخوردار از مزيتهاي انساني و آرماني، مي‌توان قلم‌هاي ترقی را پيمود و به جايي رسيد كه هدف غايي از خلقت آدمي است. پيام اسملي "يا أَيُّهَا الْإِنْسَانُ إِنَّكَ كَادِحٌ إِلَى رَبِّكَ كَدْحًا خَالِقٌ" گواه بكي، در اين جستجوگري است و سخن ساير "لَيْسَ لِلْإِنْسَانِ أَلَّا مَا سَعَى"، دربردارنده اين معناست.

كوششي كه با فرهنگ و نگره عقلائي، آميخته نباشد، مقصد و غايت نويق مي‌دهد. به ارمغان نمي‌آورد و راه را طولاني‌تر و چه بسا دست‌آورد را ايتر مي‌نمايد. جستجو در فرهنگ ملت‌ها و جوامع و تحقّق پيامون آنها، چه درزماني و چه همزماني، مزيتهاي فراواني دارد:

- نخست آنكه، نشان مي‌دهد بنياد فكري آنها در حوزه‌هاي مختلف زندگي، بر چه اساسي استوار است و شاخص‌ها و مزيته‌ها و برتري‌ها و كهتري‌ها و فراز و فرودهاي آنها را نشان مي‌دهد؛
- و ديگر آنكه، تجارب آن جوامع را در اختيار ديگران قرار مي‌دهد، تا در طي مسير و دستيابي به اهداف عالیه، مددكار نيكي براي آنها باشد البته، اهميت اين مطلب در جايي كه به فرهنگ عامه توجه نمايد، بيشتر است؛ زيرا، اين مقوله همواره به دليل حدّ مكاني و ظرفيت زماني جايي كه دارد، نه چندان مورد اقبال همگان است و نه قابل دسترسي ديگران؛ به اين دليل كه بسياري از مسايل در حوزه فرهنگ علته، به خرده فرهنگ‌هايي تعلق مي‌گيرد كه پژوهشگر خارج از بافت و موقعيت جغرافيايي و فرهنگي، چندان توان قلم زدن در آن ساحت را ندارد.

یکی از ضرورت‌های پژوهشی، در حوزه فرهنگی، توجه به فرهنگ‌های بومی و محلی است که متأسفانه توجه چندانی به آن نشده است و پژوهش‌های ماندگاری، در این خصوص، صورت نگرفته است. آشنایی با زبان و لهجه‌ها و ادبیات و باورها و سنت‌های محلی، تاریخ مشاهیر علمی و فرهنگی و بسیاری از مسایل دیگر، در حوزه فرهنگ علفه، چنانچه مورد پژوهش و تحقیق و ثبت و تدقیق قرار نگیرد، گذر زمان همه آنها را به فراموشی می‌سپارد و این میراث ارزشمند از میان می‌رود. از این‌رو، تشویق و ترغیب پژوهشگران، در جهت تحقیق در این حوزه، از وظایف دلسوزان فرهنگی است.

شهرستان زرندیه، در همسایگی پایتخت و شهرهای بزرگی، چون سلوه، کرج، قم و قزوین، از دیرباز مزیت‌های فراوانی داشته است. نزدیکی به شهرهای یادشده، واردات فرهنگی فراوان، این دیار را، از حیث فرهنگی، برجسته ساخته است. مطالعه در این خصوص و شناخت آن و به‌ویژه پژوهش در روستاهای فراوان این شهرستان برخوردار از لهجه و زبان‌ها و آداب و رسوم فراوان آنها اهمیت فوق العاده‌ای دارد.

نخستین آشنایی من این دیار را، با صاحب اثر، جناب آقای محمّد علی چراغی، در سال ۱۳۶۳ در یک دیدار فرهنگی صورت گرفت. در همان آشنایی، نخست، و در آغازین واژگان تبدلی، چهره فرهنگی، علمی و فرهیختگی این عزیز، رخ نمود و مرا شیفته ایشان ساخت. سی و یک سال است که بساط محبت فرهنگی و علمی، میان ما، گسترده شده است و کام جان بدان اشتغالی پلایه است و هر زمان، خاطرات شیرین و دلکش و طومار دوستی را، درازدلمن می‌کند، موت و محبت فراختر می‌شود و با من می‌گردد.

صفحات این اثر، برخوردار از ذوق و علاقه و دلدادگی این عزیز، به ساحت فرهنگ، به‌ویژه فرهنگ منطقه زادگاه ایشان است که بی هیچ فتوری در سال‌های پیاپی، پژوهش‌ناهنه است و در دسترس علاقه‌مندان و فرهنگ دوستان، قرار گرفته است. این اثر، برای نخستین بار، در حوزه فرهنگ، دیگر مسایل این شهرستان، تدوین شده و بی‌شک در ثبت مسایل مربوط به آداب و سنن و مشاهیر و دیگر مسایل این منطقه، اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. ذوق ادبی نویسنده و تاریخ پژوهی ایشان، اهمیت این اثر را دوچندان می‌کند. من برآنم که به استناد از ویژگی‌های پژوهشگر فرهنگی، به‌ویژه در فرهنگ علفه، ارتباط گیری و ارتباط دهی است و شخصیت ستودنی ایشان به نیکی این رسالت را گزارد است و تحصیلات دانشگاهی ایشان، بخوبی مددکار وی در این عرصه بوده است. به همین رو، من ستایش از اهتمام دوست فضل و ارجمندم، جناب آقای محمّد علی چراغی، در نگارش این اثر، برآنم که این کتاب را، خواهد شد برای دیگر پژوهشگران تا در گونه‌های دیگر این شهرستان، قلم زنند و آن را بیشتر معرفی کنند.

در پایان، توفیق ایشان را در خدمت بیشتر فرهنگی، به‌ویژه به شهرستان عزیزمان، از خداوند عز و جل، خواهم.

نخستین گام

با یاری خدا، پس از گذشت چهل و پنج سال از آغاز گردآوری واژه‌ها و اصطلاحات گویش مامونیه (سال ۱۳۴۶)، مطالعات و پژوهش‌ها و کتدوکلوه‌های پراکنده درباره موجودیت زرد و کوشش مستمر و جدی‌تر درباره این موضوع، پس از شکل‌گیری شهرستان زرنديه و انتشار نشریه دانشوران زرد و نشر برخی از پژوهش‌های زرنديشناسی توسط نگارنده، از سال ۱۳۷۴، (تک نگاری زرد مندرج در روزنامه ایران، اردیبهشت ۱۳۷۵) اینک مجموعه اطلاعات مربوط به شهرستان زرنديه، نوشته و مدون شده است و (با همه عیب‌های ناگزیر) به همشهری‌های گرانبایه، تقدیم می‌شود.

نکته گفتنی در اینجا توجه این است که تاکنون هیچ‌گونه پژوهشی جامع پیرامون زرد صورت نگرفته و اینجانب کمترین مترساق ستوب قبلی در این موضوع نیافتم. (جز کتاب فرهنگ آبادی‌ها، اثر ارتش جمهوری، که پژوهشی ناقص با اطلاعات مربوط به سال‌های ۱۳۶۸ و ۶ است، و سالنامه آماری استان مرکزی، ۱۳۸۶)

پس از گفت و گو با کسانی از قلمی‌ها، معمران، برخی از کارشناسان تاریخ و زبان و میراث فرهنگی و درخواست از ایشان برای دریافت استاد دیمه هزار جان‌کندن، به ویژه در چند سال اخیر (از ۱۳۸۰ به این سو) در نهایت توانستم مطالبی بنویسم تا شاید گوش‌های زمری‌دیت و هویت زرد و خرقان را بازگو کرده باشم با اذعان به اینکه این مجموعه بسیار ناقص است، اگر سمری‌بی باشد و این کتاب منتشر شود، در چاپ‌های بعدی نواقص و عیوب آن، برطرف خواهد شد و یا طرحی دیگر در انداخته شود.

از همه بزرگواران و عزیزانی که از آنها در بختی‌مندی‌ها و مآخ‌نام برده شده، یا کسانی که نشان فراموش گردیده، صمیمانه سپاسگزاری می‌کنم و از دوستان و عزیزانی که نشان‌ها را فراموش شده، پوزش می‌خواهم.

از خدا جوییم توفیق ادب

محمّد علی چراغی

ریدیشن پسین اسفند ۱۳۹۴

دوستان و همشهریان گرامی، برای چاپ دوم با شماره تلفن‌های زیر ارتباط برقرار کنند و مطالب خود را به رایانامه زیر بفرستد:

۰۹۱۹۴۹۲۱۹۵۹-۰۹۱۲۰۲۴۶۱۵۵

cheraghi_ma@yahoo.com